

Lokal ekonomi i en bygds perspektiv

Hur kan en liten kommun mellan sjöarna Vänern, Vättern och Hjälmararen stå pall inför globaliseringens centraliserande krafter?

Ett action research projektet med Svartå som konkret och lärande exempel

UTKAST 1

Projektplanen baserad på en förstudie "Ett Svartå i full blom" – genomförd våren 2010 av Näringslivsavdelningen i Degerfors kommun i samarbete med Forskarbyn Ölsdalen och Samarbetsdynamik AB. Förstudien finansierades delvis genom "kom i gång" stöd från Leader Mellansjöländet (diarienummer XXXXXXXX)

Detta utkast 1 är ett förslag från Monica Hane och Bengt-Åke Wennberg.

Bakgrund

De flesta små kommuner i landet – med undantag för förorter kring de större städerna – brottas med en negativ befolkningsutveckling. Fler personer flyttar ut än som flyttar in. Trenden har pågått länge men den har accelererat på senare år. Antalet invånare i Degerfors kommun har de sista 25 åren minskat med nästan 25% – dvs. från drygt 12 000 personer till runt 9 500. Andelen äldre i befolkningen blir allt större. Skatteunderlaget krymper. Det blir allt svårare att finansiera även den absolut nödvändigaste graden av kommunal service. Samtidigt blir de stora städerna allt mer överbefolkade – med alla de problem som detta innebär.

Utvecklingen i Degerfors kan bara delvis förklaras av det lokala arbetslivets omstrukturering. Den är en del av en global trend som sedan länge observerats och oroat flera betydelsefulla politiker och nationalekonomer. Regeringen har utarbetat en strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder (2008/09:167). Många har engagerat sig i problemet men försöken att vända trenden har hittills misslyckats.

Det finns de som menar att ”det ordnar sig” och att oljekris och växthuseffekter kommer att innebära att flyttströmmarna automatiskt vänder inom kort. De låga villapriserna kommer att locka personer från Europas tätbefolkade områden till orter ”typ Svartå”.

Degerfors Kommun väljer en mera aktiv strategi. Degerfors kommun arbetar med målet att redan från och med 2012 ha ett positivt inflyttningsnetto – och från och med 2015 en stabil positiv befolkningsutveckling. Och – hur går det då till? Vad krävs nu av alla berörda för att detta skall bli verklighet?

Förstudien

Våren 2010 initierade näringslivsavdelningen i Degerfors Kommun en förstudie. Förstudien genomfördes av Samarbetsdynamik AB och finansierades delvis av "kom igång stöd" från Leader Mellansjölandet. Syftet med förstudien var att klarlägga intresset bland orsbor, företagare och politiska aktörer att medverka i ett sådant action research projekt, som skulle kunna kasta ljus över frågan "Hur kan det gå till att vända befolkningsutvecklingen?"

Man valde av olika skäl orten Svartå som exempel. Orten har 560 invånare och är strukturerad som en tätort med både flera olika villakvarter och med områden med flerfamiljshus, ett större industriområde, och ett centrum med pizzeria och affär. Orten har också en historia som järnbruk och runt bruksgatan finns flera bostadshus och industribyggnader kvar. Svartå har också en sedan många år en aktiv utvecklingsgrupp, som genom olika studiecirkelar tagit fram lokala utvecklingsplaner för Svartå. Det faktum att det redan fanns ett lokalt engagemang för utvecklingsfrågor skulle göra projektet möjligt.

Förstudien baserades på ett stort antal samtal och intervjuer med företagare och föreningsaktiva i Svartå, med medlemmarna i Svartå Utvecklingsgrupp, med kommunalpolitiska grupperingar och med tjänstemän i den kommunala förvaltningen.

Förstudien redovisas i rapporten "Ett Svartå i full blom"¹ och innehåller ett antal möjliga delprojekt som tillsammans skulle

¹ Kan laddas ner från www.forskarbyn.se

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

kunna ge användbar information om ”den lokala ekonomin ur en bygds perspektiv”.

Förstudien utgick i sin tur från analyser av hur ”den allmänna diskursen” i regionala utvecklingsplaner och politiska policydokument tecknar en ganska destruktiv bild av landsbygdens folk – och som på så sätt kan förstärka en destruktiv kulturell identitet och till och med driva på den utvecklingstrend, som man säger sig vilja bryta.

Exempelvis hävdar sociologen Lotta Svensson i sin doktorsavhandling ”Vinna eller försvinna”² att vuxna på landsbygden ofta förmedlar attityden att unga borde flytta för ”här finns ingen framtid”; att de framgångsrika är de som utbildat sig vid universiteten; att de som bor kvar är de som inte ”dög till annat än att serva turister”. Samma underliggande grundberättelse återfinns i många texter om regional utveckling – och inte minst i många turistbroschyrer

Förstudien visade att det fanns ett intresse bland de berörda att kritiskt granska i vad mån man genom sina berättelser om orten förstärker en destruktiv identitet – och om så är fallet i stället utveckla andra berättelser som visar de potentialer, som faktiskt finns i orter ”typ Svartå”.

Förstudien visade också att det fanns en rad andra konkreta utvecklingstankar, som framförts i olika sammanhang men som inte blivit genomförda. Hinder och svårigheter, som inneburit att de olika projekten ”gått i stå” behövde analyseras mera i detalj.

² Svensson L (2006): Vinna eller försvinna – drivkrafter bakom ungdomars utflyttning från mindre orter. Linköping: Linköpings Universitet, filosofiska fakulteten.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

I några fall handlade det om bristande information om vad som var möjligt utifrån kommunala lagar och avtal och i andra fall om att det saknades resurser att göra de nödvändiga utredningarna och sammanställa de erfarenheter som finns, som skulle varit nödvändiga för ett välgrundat ställningstagande.

Förstudien sammanfattades i 8 olika områden, som bedömdes utgöra realistiska utvecklingspotentialer för en ort "typ Svartå". Vi har kallat dessa områden "attraktorer" därför att de på sikt skulle kunna ge argument för att starta företag eller bosätta sig i Svartå.

Med potential menar vi att vi förstås inte är där ännu. Mycket är fortfarande gissningar och mycket av arbetet i det fortsatta utvecklingsarbetet handlar om att ta reda på hur det faktiskt förhåller sig och vad som är möjligt också i praktiken.

Huvudprojektet

I första hand ett kunskapsprojekt – där Svartå blir ett exempel

Huvudprojektet baseras på antagandet att det i en första fas är mera precisa kunskaper om den stora komplexiteten i den aktuella situationen på landsbygden, som behövs. Var och en som är inblandad behöver ett bättre underlag för att kunna ta ställning till vad man själv kan bidra med. Därför krävs det en mer konkret och detaljrik beskrivning både av svårigheter och av möjligheter för att kunna åstadkomma ett trendbrott. Det handlar både om de val som enskilda personer gör och de insatser som görs av institutioner och myndigheter. [Mer om bakgrunden till projektet återfinns i Bilaga 1].

Huvudprojektet utgår från diskussionerna kring de förslag som man redan tagit fram och som tecknas i Utvecklingsgruppens utvecklingsplan för Svartå. Ett projekt som stödjer fortsatta analyser och fortsatt arbete för att förverkliga dessa förslag skulle självfallet vara till nytta för de boende just där och just nu.

Ett sådant projekt, om det är väl designat och om det är löpande dokumenterat, erbjuder emellertid dessutom under alla omständigheter både för deltagare och för många andra intressenter betydelsefulla kunskaper om de svårigheter och hinder som måste hanteras av boendes försök att bromsa upp en negativ befolkningsutveckling.

Det kan i efterhand till exempel visa sig att mycket av det vi tar för givet inte alls stämmer när man tittar på fakta i detalj. Därmed kan fruktlösa och meningslösa insatser överges och andra

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

träda i deras ställe. [Mer om principerna för ett kunskapsprojekt av denna karaktär finns i Bilaga 2]

Grundtanken med projektet är således att de boende i Svartå skall få tillgång till olika resurspersoner för att tillsammans med dem och i form av så kallad följeforskning dokumentera sina erfarenheter och reflektera över olika insatser och förslag. Förstudien visade att det är orimligt att enbart bygga den nödvändiga kunskapsutvecklingen på ideella insatser av svartåborna själva.

Deras medverkan och engagemang är nödvändig men mycket av insatserna handlar dessutom om regelrätta utredningar och sammanställningar av tillgänglig kunskap från andra håll. [Metodologiska aspekter och överväganden i det som kallas Open Design och Utforskande Partnerskap diskuteras i Bilaga 3]

Tillgången till dokumentation och följeforskning gör det möjligt för deltagarna att problematisera och revidera vissa av de övergripande tankefigurer som brukar prägla resonemangen om små orters "framgångsfaktorer och framtid" i de planer och policydokument som förs fram. Därmed blir det möjligt att finna alternativa vägar mot vad som man vanligen föreställer sig. [Exempel på den klassiska nationalekonomins fällor och den lokala ekonomins särprägel beskrivs översiktligt i Bilaga 4].

Genom en adekvat följeforskning kring en konkret och välgrundad utvecklingsinsats går det också att uppmärksamma på vilket sätt som åtgärder från omvärldens aktörer – kommunen, regionförbund, staten, EU etc. – hjälper respektive stjälp utvecklandet av en stabil lokal ekonomi.

En tillräckligt effektiv och kreativ satsning i Svartå – en förutsättning för att generera för andra orter och kommuner användbara kunskaper

Många insatser har gjorts och mycken tankemöda har lagts ner för att komma till rätta med glesbygdens problem. Inget har gett det stora genomslag som initiativtagarna hoppats på även om man vunnit vissa lokala framgångar. Ur de många projekt som genomförts kan vi emellertid dra slutsatsen att en grundläggande förutsättning är att ett utvecklingsarbete måste utgå från och **effektivt ta till vara det engagemang som redan finns** hos ortens befolkning.

Därför utgår projektet från de aspekter som formulerats i den lokala utvecklingsplanen och som preciserats ytterligare genom förstudien. I senare faser när engagemanget växer kan säkert också andra aspekter komma i fokus.

Ett rimligt antagande från förstudien är också att det inte handlar om enskilda och isolerade insatser utan om **ett helt knippe åtgärder och förändringar** som **samtidigt** och tillsammans skapar den helhetslösning och kraft som krävs. Olika delprojekt måste kunna förstärka varandra och "att det händer något positivt" **måste visa sig tydligt och tämligen omgående**.

De 8 "**glesbygdens attraktorer**" som projektet bygger på är alla av den karaktären att de skall visa sidor av bygden, som de boende **är stolta över** och som omgivningen samtidigt har anledning att uppmärksamma och intressera sig för. Inte i första hand som turister eller boenden, utan som **samarbetspartners med bygden**.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

Transaktionsekonomin bygger på att man kan erbjuda utbytesvärden till aktörer i omvärlden så att dessa är villiga att investera tid energi, intresse och pengar i orten. Detta innebär att dessa värden måste ses som en gemensam tillgång som skall växa och förvaltas väl. Därför blir också forskningen om "allmänningens fordringssatser" en relevant utgångspunkt.³

De inledande aktiviteterna är alla utformade och upplagda så att de utforskar möjligheten att **formulera attraktiva erbjudanden till omvärlden.**

De inledande aktiviteterna är också utformade så att de skall skapa **anledningar för många olika människor att besöka Svartå.** Ett äkta, faktiskt och visade intresse för det en bygd har att erbjuda – innebär att resurser tillförs den lokala ekonomin – men bidrar också till en mer positiv självbild av "oss lantisar".

Målet för projektet är därför inte att öka "investeringarna" i Svartå utan istället att erbjuda omvärldens aktörer fördelar genom samarbete och partnerskap – t.ex. i det inledande skedet runt de kunskaper och erfarenheter som växer fram genom projektet. Andra kommuner med liknande glesbygdsproblematik kommer att erbjudas att redan från början följa projektet.

Resonemangen bakom valet av de åtta attraktorerna återfinns i rapporten från förstudien.⁴

³ Förra årets nobelpristagare i ekonomi Ellinor Ostrom har bland annat skrivit boken "Allmänningen som samhällsinstitution". I Bilaga 5 redovisas resonemangen översiktligt liksom också kommentarer till problematiken runt kraven på tillitskapande aktiviteter också från svenska forskare.

⁴ Näringslivsavdelningen Degerfors kommun (2010): Ett Svartå i full blom. Rapport från en förstudie. Kan laddas ner från www.forskarbyn.se

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

De konkreta insatser, som vi utifrån förstudien har bedömt skulle bidra till ett trendbrott i befolkningsutvecklingen redovisas nedan.

Behovet av extern finansiering diskuteras närmare i Bilaga 6. Bedömningen är att det krävs av externa resurser för projektets första två år. Därefter förväntas projektet ha kunnat skapa ett intresse bland alla intresserade för landsbygdsutveckling för att ta del av gjorda erfarenheter – så att de löpande utvecklingsaktiviteter som då blivit relevanta kan finansieras genom intäkter från dessa.

Uppdraget att genomföra ett projekt som detta kommer självklart att upphandlas av kommunen på sedvanligt sätt och **inom ramen för LOU och med hänsyn till de resurser som redan finns inom kommunen.**

Vi är emellertid övertygade om att genomförandet kräver en särskild kompetens och erfarenhet av denna typ av frågor. Vi har därför sett det som rimligt att inom ramen för förstudien säkerställa att det finns tillräckligt med personer, som både har kapacitet, tid och intresse att åta sig sådana uppdrag, om de kom ifråga i en upphandling.

I detta utkast anges i samband med respektive område namnen på sådana personer som tillfrågats om visat intresse. Dessutom sägs några ord om deras bakgrund, eftersom beskrivningen av deras kompetens också utgör en information om vilket kunnande vi tror skulle vara väsentliga bidrag i projektet.

Genomförande av projektet

Attraktor 1

En positiv självbild som smittar av sig

Den sammanhållande aktiviteten för hela huvudprojektet föreslås vara en rad studiecirkelkringar kring temat: "Vad vill vi att man skall säga om Svartå och svartåbor om 5 år". Reflektioner och diskussioner i studiecirkelns form kring den bild av glesbygdens folk som man tycker formas i RUS och ÖP kan vara ett första steg i detta arbete.

Genom att diskussionerna löpande också dokumenteras – och kopplas till erfarenheter och fakta, som efter hand kommer fram genom andra aktiviteter – skapas genom "studiecirkelverksamheten" underlaget för den så kallade följeforskningen och basen för att bjuda in till möten med intresserade aktörer i omvärlden. Ur studiecirkelkringarnas diskussioner föds också vilka ytterligare initiativ som behöver tas och vilka nya utredande aktiviteter som behöver startas för att komma runt de svårigheter man stött på.

Inledningsvis kalkylerar vi med 5 studiecirkelkringar med boende och företagare i Svartå kring temat "den lokala identiteten"

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

där övriga projektarbetare också löpande medverkar och där den sammanhållande följeforskningen genomförs.

Projektledare: Katarina Olander, Borlänge, ingenjörutbildad direktör för företaget Open design AB. Katarina har de senaste åren genomfört ett stort utvecklingsarbete mot ökad operatörsmedverkan inom SSAB. De grundläggande erfarenheterna har därefter översatts till andra områden – till exempel i form av konceptet "CleanTown" där ett 100-tal inspiratörer under Katarinas ledning skapar möjlighet för 42 000 festivaldeltagare att frivilligt hålla "ordning och reda" under hela festivalen, så att nästan ingen städning behövs.

Följeforskare: Monica Hane och Bengt-Åke Wennberg, Samarbetsdynamik AB. Monica är docent i tillämpad psykologi och ordförande i Föreningen Forskarbyn. Monica har tillsammans med kollegan Bengt-Åke Wennberg, civilingenjör och organisationskonsult genomfört ett stort antal utvärderingar och förstudier kring väl genomförda utvecklingsprojekt.

Attraktor 2

"Vilka aktiviteter är möjliga att få gensvar på i omvärlden och av berörda aktörer?"

Redan förstudien visade på en rad omständigheter som förklarade varför de lämnade förslagen om skolan, om billigare hyreslägenheter och om sjönära tomter osv. inte lett till mer omfattande stöd från kommunen.

Det behövs därför inledningsvis en klarare bild av vilka framtids-scenarios och vilka offensiva strategier som kommunens politiker och tjänstemän ser som rimliga för kommunens ytterområden av "typ Svartå" och vilka åtaganden man kan tänka sig för att förverkliga sådana ambitioner.

Inledningsvis tänker vi oss 4 fokusgrupper tillsammans med intresserade politiker och tjänstemän kring de resonemang som växer fram i olika delprojekt och kring vilka val och beslut de finner rimliga att stödja för att påverka befolkningsutvecklingen i kommunens ytterområden. Arbetssättet kommer också att illustrera och demonstrera tekniken med "solutional space" som ett hjälpmedel i fortsatta förhandlingar.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

Projektledare: Bengt-Åke Wennberg, Samarbetsdynamik AB och kassör i Föreningen Forskarbyn. Bengt-Åke är civilingenjör och organisationskonsult och har tillsammans med kollegan Monica Hane genomfört en rad likande uppdrag i kommunala förvaltningar.

Attraktor 3

En andra ordningens näringslivskarta på temat: "Det skulle vara väldigt roligt att ...".

De "företagsfakta" som samlas in idag och som ligger till grund för nätverksbyggande behöver kompletteras med annan information. Exempelvis om vilka framtidsplaner som finns; vilka drömmar man har; vilka outnyttjade resurser i form av kompetens inom helt andra områden som finns osv.

Kännetecknande för entreprenörer är att de ser potentialer och skapar arbetstillfällen ur det som redan finns – snarare än letar efter nya företagsetableringar.

Denna aktivitet inleds förslagsvis med en serie individuella intervjuer med de 20-talet företag, som finns i Svartå. Dessa intervjuer ställs samman till en prototyp för en "andra

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

ordningens näringslivskarta". Denna diskuteras sedan med intresserade aktörer, ordsbor och utomstående intressenter vid en serie gruppsamtal.

Projektledare: Bengt-Åke Wennberg, Samarbetsdynamik AB och Dan Gullmander, Stockholm, DG Kunskapspartner AB. Dan har ett förflutet som ledarskapslärare inom Försvarsmakten och är huvudförfattare till rapporten Byggprojekt som Samhällsbyggen (se www.forskarbyn.se), som baseras ett motsvarande arbetsätt.

Attraktor 4

Inventering av "kompetensprofiler" bland de boende i Svartå på temat: "Jo jag kan ... och skulle gärna vilja ... men jag arbetar inte med det just nu"

Avsikten med delprojektet är att synliggöra förekomsten av kompetens och resurser, som inte används fullt ut idag. Det är ett väl studerat faktum att företag söker sig till de orter där det finns ett brett utbud av den kompetens de föreställer sig behöva i en

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

nära framtid. Mindre företag har sällan råd att internutbilda. De som anlitas måste ganska omedelbart kunna dra in sina egna kostnader.

Inventeringen baseras på individuella intervjuer med samtliga Svartåbor i arbetsför ålder. Intervjuerna kan standardiseras och behöver inte utföras av en och samma person. Arbetet kan med fördel organiseras med hjälp av intresserade svartåbor, som inventerar ett område var inom sitt eget grannskap.

Projektledare: Dan Gullmander, Stockholm, DK Kunskapspartner

Attraktor 5

”Vi har en riktigt bra skola, affär och distriktssköterska i Svartå”

Enligt samtalen under förstudien menar många att Svartå ligger bättre till än centralorten Degerfors som ”pendlar-ort” till Örebro. Det går redan ganska täta bussturer. Det pågår diskussioner

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

också om tågstopp för vissa regionaltåg mellan Karlstad och Örebro.

En "levande ort" måste dessutom ha en viss basservice för de boende. Man måste också ha vissa lokala arbetstillfällen – även om de flesta kan pendla till arbeten på annan ort. Det är denna basala struktur som kan sjunka under en viss nivå och därmed hota ortens framtid som en "levande ort". Därför uppfattas tillgång till adekvat barnomsorg och skola, affär, distriktssköterska och äldreomsorg som grundläggande faktorer för ortens framtid.

Skolan i Svartå

Skolan i Svartå har varit nedläggningshotad i flera omgångar. Den oklara framtiden just för skolan medför att många potentiella "inflyttare med barn" kommer att tveka att ta steget. Utbildningsförvaltningen inom Degerfors har ett uppdrag från kommunfullmäktige att under det kommande året utvärdera skolans möjligheter att erbjuda en tillfredställande undervisning. Föreliggande projekt kommer att kunna erbjuda ett kompletterande underlag till denna utvärdering.

Denna aktivitet syftar till att utveckla hållbara argument för att även en liten skola kan leva upp till de etablerade och erkända kvalitetskriterierna för en riktigt bra skola – eller till och med vara en bättre skola om man kopplar sina kvalitetskriterier till att skolan idag skall förbereda barnen om medborgare i det samhälle vi hoppas skall växa fram.

Projektledare: Gunilla Hummelgaard, Stockholm, doktorand vid den pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi i Vasa.

Resursperson: Lena Bengtsson Malmblad, personalchef vid SMHI i Norrköping men också förälder, med intresse för sko-

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

lans möjligheter att skapa framtidens kompetenta medarbetare.

Resursperson: Karin Eklund, gymnasielärare i franska, engelska och spanska med suggestopedi som pedagogisk specialitet. Suggestopedi bygger på ett skickligt förenande också i praktiken av alla de pedagogiska principer som de flesta känner till men har svårt att konsekvent tillämpa.

Dessutom ingår studiebesök i Smedjebacken, där man enligt uppgift valt att bevara och utveckla byskolorna.

Affären, Äldreboende och Distriktsvård

Det handlar om att göra det attraktivt att driva sådana verksamheter i samhället och bidra till att deras kvaliteter blir kända i omvärlden.

Detta delprojekt drivs i form av tre arbetsgrupper där de konkreta förutsättningarna kan tydliggöras och olika alternativ prövas.

Projektledare: Svartå Utvecklingsgrupp.

Resursperson: Monica Hane, som bistår med konkreta utredningar och sammanställningar av fakta och erfarenheter

Resursperson: Mårten Salander, Linköping, Reframe Consulting AB, med lång erfarenhet från detaljhandelsutveckling.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

Resursperson: Med erfarenhet av äldrevård (ännu ej tillfrågad)

Resursperson: ... Med erfarenhet av distriktsvård (ännu ej tillfrågad).

Attraktor 6

”Myter och realiteter om vilka som flyttar in och vilka som flyttar från”.

Arbetet drivs här som en arbetsgrupp av intresserade Svartå-bor. Många svartåbor har bott länge på orten och känner ”nästan alla”. Ortens format innebär att ingen är helt anonym. Officiell statistik från SCB ger vid handen att flyttningsnettot 2008 innebar ett underskott på 21 personer. 2007 var motsvarande siffra - 13. Förhållanden från 2009 har ännu inte bearbetats.

De som flyttat in de senaste 3 åren intervjuas individuellt för att teckna bilden av hur valet att flytta till Svartå växer fram.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

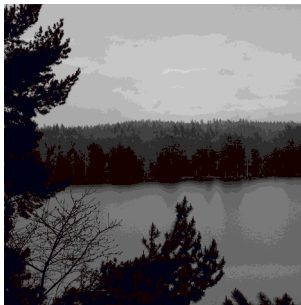
Dessutom inventeras om man känner några som överväger att flytta in eller ut – och genom samtal med dem kartlägga vad som vore relevanta interventioner för att öka inflyttningen och för att bryta den negativa trenden i befolkningsutvecklingen.

En särskilt intressant grupp är de unga som flyttar från orten efter skolan – ofta för att studera vidare på annan ort. Enligt samma statistik från SCB flyttar en viss andel av dessa tillbaka hem igen senare – ofta i samband med att de bildar familj. Enligt uppgift är andelen unga som väljer att flytta tillbaka till Degerfors kommun väsentligt lägre än till andra kommuner av motsvarande storlek. Inventeringen skulle också kunna omfatta intervjuer med några av de unga som studerar på andra orter. Vad skulle locka dem att flytta tillbaka?

Det torde genom "personlig kännedom" vara möjligt för en arbetsgrupp att identifiera vilka som de senaste tre åren flyttat ut och vilka som flyttat in – samt i varje fall teckna en grov bild av vart och varför de som flyttat ut flyttat.

Projektledare: Svartå Utvecklingsgrupp

Resursperson: Monica Hane, utredare

Attraktor 7

Pågående och konstruktiva samverkansprojekt med kommunens tjänstemän kring Utvecklingsplanen för Svartå.

En viktig attraktor är att man både som boende på orten och i omvärlden uppfattar att man i sina diskussioner med kommunen kan komma till tals, komma till sin rätt och komma till rätta med sådana frågor där kommunens stöd är viktigt. Det är alltså viktigt att omvärlden inte får en negativ bild av hur samarbetet fungerar.

Några av de frågor som diskuterats och som kan vara startpunkten i detta arbete är:

En fungerande hyresmarknad. Degerforsbyggen har många tomma lägenheter också i Svartå.

Detaljplan för sjönära villatomter.

Äldreboende. I Svartå finns en lokal – Smedstugan – som ursprungligen byggdes som äldreboende. Efterhand betraktades verksamheten som för dyr och kommunen satsade på att äldre skulle kunna bo kvar hemma med stöd av hemtjänsten. Det särskilda boendet för äldre flyttades till centralorten.

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

Projektet bedrivs inom de samverkansstrukturer som redan finns men kompletteras med utförligare dokumentation och med tid för mera omfattande reflektioner kring "samverkansfenomenen".

Projektledare: Sören Hedberg, Näringslivsavdelningen i Degerfors

Resursperson: Bengt-Åke Wennberg, Samarbetsdynamik AB, som bidrar med dokumentationer och sammanställningar

Attraktor 8

En lokal identitet i järnets historia och en viktig del av Järnriket

Svartå hör till järnets historia. Redan på 1600-talet anlades ett järnbruk i Svartå. Smidet upphörde 1947 medan hyttedriften fortsatte fram till 1966. Svartåhyttan är väl känd i branschen eftersom den fram till dess varit norra Europas sista träkolshytta i drift.

Förstudien har visat att den lokala identiteten i Svartå – både bland de boende och bland andra – starkt förknippas med

Utkast 1 till projektplan Svartå 2011

”bruksandan”. Utvecklingsplaner, dokument och lokala turistbrochyrer visar en stor stolthet bland de boende i Svartå över den brukstradition, som man förvaltar.

Frågan är dock vilken innebörd termen har i dagens diskurser – mellan de boende och för omvärlden. I arbetet med denna fråga gäller det att ge ”bruksandan” ett positivt, modernt och attraktivt innehåll.

Delprojekt 8 syftar till att återknyta till järnets tradition och med stolthet visa upp Svartå som en viktig del av ”Järnriket i Södra Kilsbergen och Värmland”.

Projektledare Gunilla Hallerstedt, Tjörn, docent i psykologi, med professionellt fokus på att lyfta fram människors behov av sitt kulturarv för en hälsosam identitetsutveckling.

Resursperson: Lars Bentell. Stockholm. Tekn doktor i metallurgi, Jernkontoret. Lars har nyligen genomfört ett projekt finansierat av Riksantikvarieämbetet för att belysa den tidiga järnålderns metallurgiska processer i Sverige.

Svartå Herrgård föreslås bilda fond för en seminarierie, kring rapporten om de nya arkeologiska fynden kring järnhanteringens annorlunda start och utveckling i Sverige jämfört med övriga Europa och därmed knyta Svartå till järnets historia.

Finansiering

Kalkyler av kostnader för ett projekt av denna omfattning återfinns i Bilaga 6.